

Proč volební reformy?

POL 276

2.3. 2015, ROMAN CHYTILEK

Základní otázka

Mají volební reformy nějaký „řád“?:

1. Proč se reformuje, místo toho, aby se nereformovalo?
2. Proč se nereformuje, místo toho, aby se reformovalo?

(souvisí s tím, jak je pojmán volební systém- jestli jako něco, co „objektivně upravuje“ pravidla hry nebo jako něco „co je i předmětem této hry“ (analogie s šachem).

Argumenty pro (časté) reformy a proti

PRO

- Výhodnost pro ty, kdo reformují
- Nefunkčnost stávajícího systému
- Posílení „společenských hodnot“

PROTI

- Náklady („politika“)
- Nejistota
- „Majetnický efekt“

Ano

Colomer: ano,
řád souvisí s
historickým
vývojem
společnosti
instituce (včetně
volebních
pravidel) se mu
přizpůsobují

Shugart: ano,
řád hodně souvisí
s výkonností
volebního
systému, který je
nahrazován

Ne

Katz: ne, je to poměrně nahodilý proces, záleží na aktérech, kteří reformu provádí

Benoit: spíše ne, je to dosti nahodilý proces, který nastává, když volební systém dobře nemaximalizuje zisk těch, kdo ho mohou změnit

Renwick: Klíčové je
identifikovat aktéry, kteří
mohou reformu provést, to
naznačí, jak moc snadno ji lze
provést (více rozhodovacích
uzlů-obtížnější)

Proč se reformuje: různá společenská uspořádání vyžadují různá rozhodovací pravidla (Colomer)

Různým obdobím historického vývoje odpovídají různá volební pravidla

Souvisí se strukturou zájmů ve společnosti

Středověk- často jednomyslnost

19.stol. – nadpoloviční většina

20. stol.- nejčastěji poměrné systémy

(volební pravidlo má smysl jen potud, pokud se s jeho pomocí daří dosahovat to, proč bylo zavedeno).

Empirický výzkum (Colomer 2005)

219 voleb, 87 zemí světa:

1. Většinový volební systém je zaváděn pouze tam, kde jsou strany, mající šanci většinu získat
2. Proporční volební systémy jsou zaváděny tam, kde již před přijetím existují více než dvoustranické konfigurace
3. Volby bezprostředně po přijetí poměrného systému obvykle potvrzují původní konfiguraci stran
4. S opakováním voleb v jakémkoliv volebním systému se zvyšuje počet stran, zastoupených v parlamentu a roste tlak na zavádění proporčnějších pravidel

Závěr: proporční pravidla postupně zcela převládou

Proč se reformuje (Shugart)

Aby mohla být reforma uskutečněna, musí se
protnout dva druhy faktorů:

inherentních a kontingenčních.

Inherentní faktory

- souvisí s dysfunkcí volebního systému, který má být reformován. Dysfunkcí je rozuměna zejména neschopnost volebního systému produkovat zamýšlené důsledky.
- **Příklad:** zamýšlenými důsledky systému prvního v cíli jsou 1. produkce akceschopné jednobarevné vlády a 2. produkce opozice, z velké většiny koncentrované do jedné strany, představující „záložní vládní alternativu“. Pokud se volebnímu systému prvního v cíli nedaří naplnit některou z těchto podmínek, stupňuje se tlak na jeho reformu.

„Extrémní“ volební systémy

- Koncept Shugarta a Wattenberga
- Základní myšlenky:

Některé volební systémy zavádávají z inherentních příčin pobídka k reformě častěji než jiné

Inherentní příčiny k reformě mohou existovat ve **vnitrostranické** i **mezistranické** dimenzi

Mezistranická dimenze

◉ Menší podbídky k reformě:

reprezentativní (*representative*, poměrné systémy s klauzulí)

většinové (*majoritarian*, absolutně většinové)

Větší pobídky k reformě:

nejvyššího počtu (*pluralitarian*, vítěz bere vše)

hyper-reprezentativní (*hyper-representative*, poměrné bez klauzule)

Vnitrostranická dimenze

Stabilní:

jmenné (*candidate-centered*)

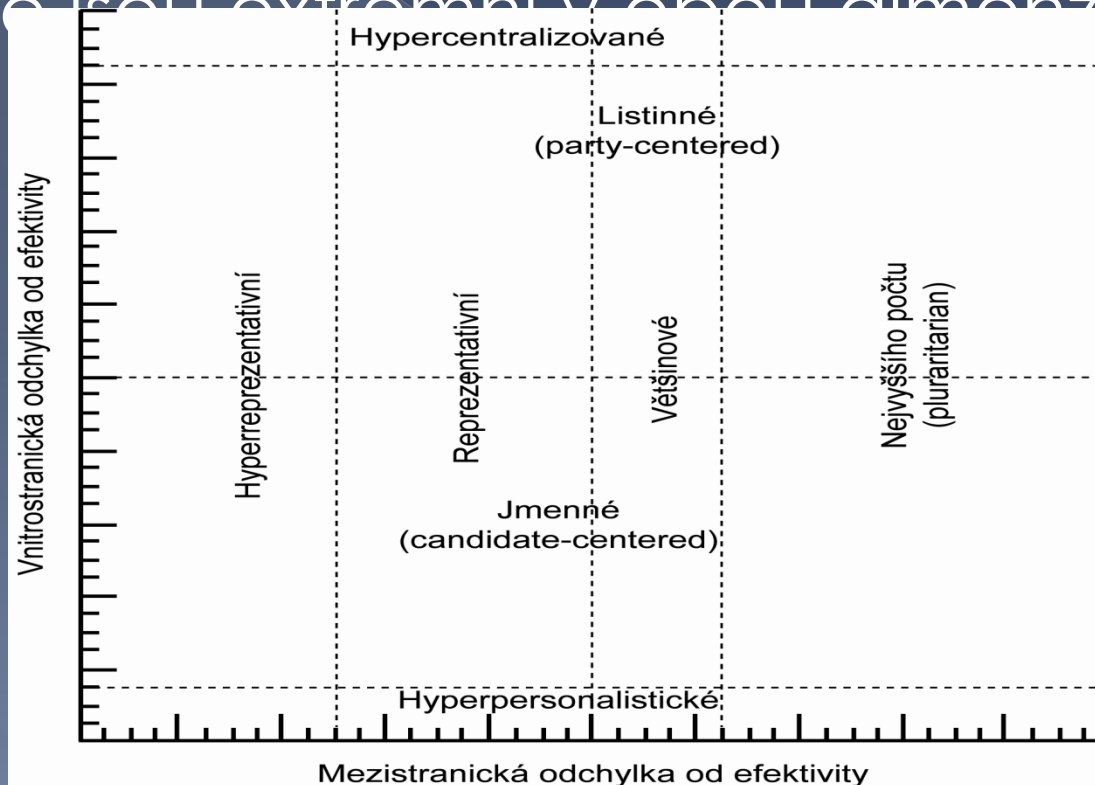
listinné (*party-centered*)

Nestabilní:

hypercentralizované (*hyper-centralised*)

hyperpersonalistické (*hyper-personalistic*)

Největší pobídky vznikají u volebních systémů, které jsou extrémní v obou dimenzích.

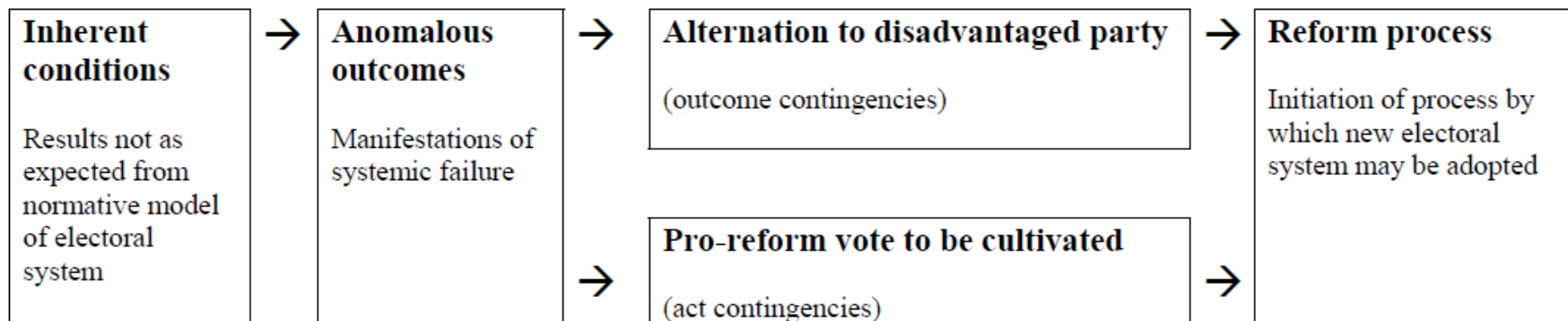
Kontingenční faktory

„Volební systém nezreformuje sám sebe“, reformují ho jiní aktéři

Dva druhy motivace:

Výsledek (nový volební systém)

Proces (reforma je populární)

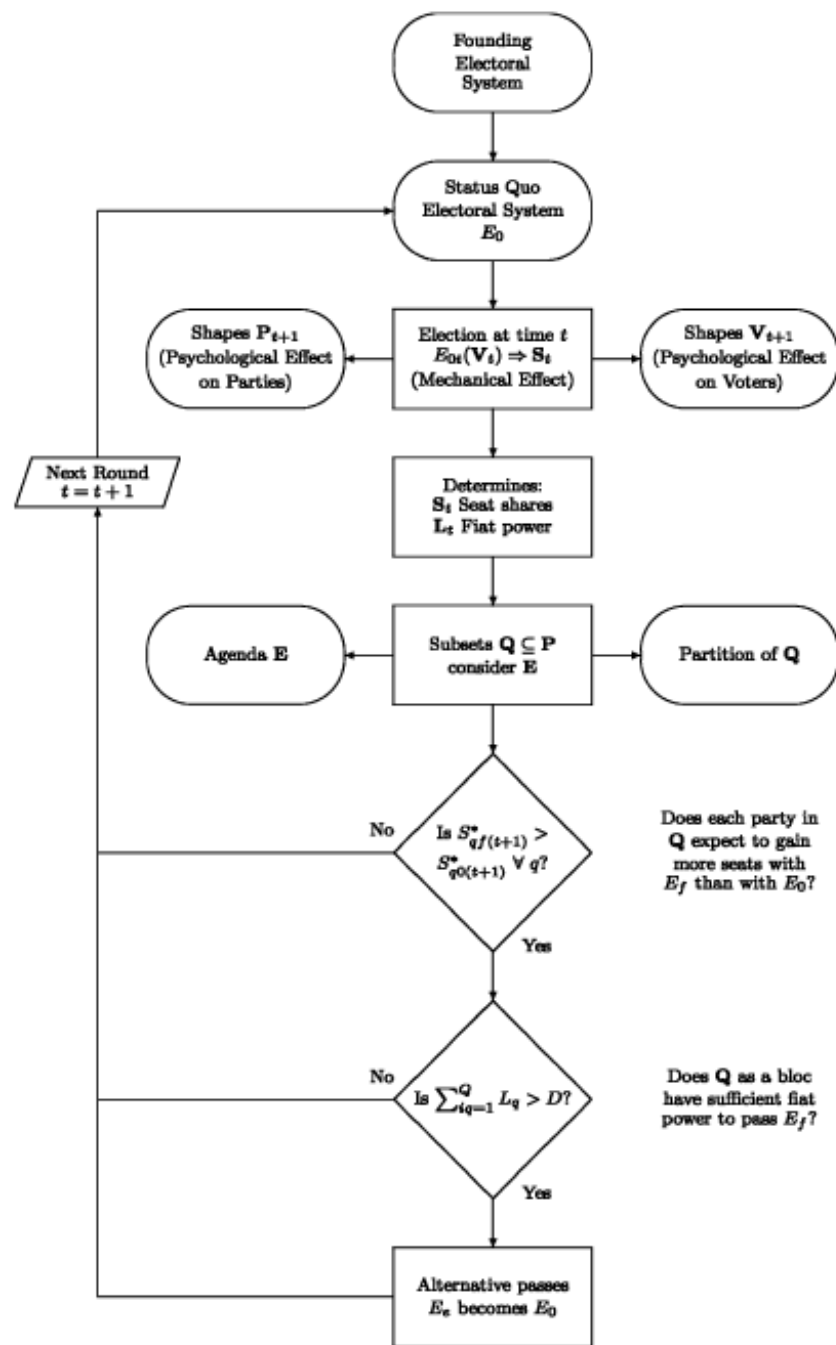

Proč se reformuje (Katz 2005: *Proč mění vítězové pravidla hry, v níž vyhrávají?*)

- 1. vítězové voleb z doby t se domnívají, že jejich vítězství ve volbách v čase $t+1$ je ohroženo
- 2. vítězové voleb nemají úplnou kontrolu nad procesem volební reformy, může jim být vnucena
- 3. volební reforma se stává institucí nového údělu (*new deal institution*), na jejím podkladě zanikne předchozí většina a vznikne nová
- 4. vítězové přeceňují pozitivní účinky reformy a podceňují její náklady
- 5. vítězové preferují dlouhodobou změnu systémové logiky před (svou) krátkodobou ztrátou
- 6. volební reforma je součástí politické výměny ve více vyjednávacích arénách

Proč se reformuje (Benoit 2004): maximalizace mandátů

- K reformě dochází vždy, pokud si aktéři, kteří ji dokáží prosadit, jsou jistí, že s její pomocí získají více mandátů (*seat maximizing* přístup)

Renwick: klíčové je, kdo kontroluje reformu

Renwick 2010

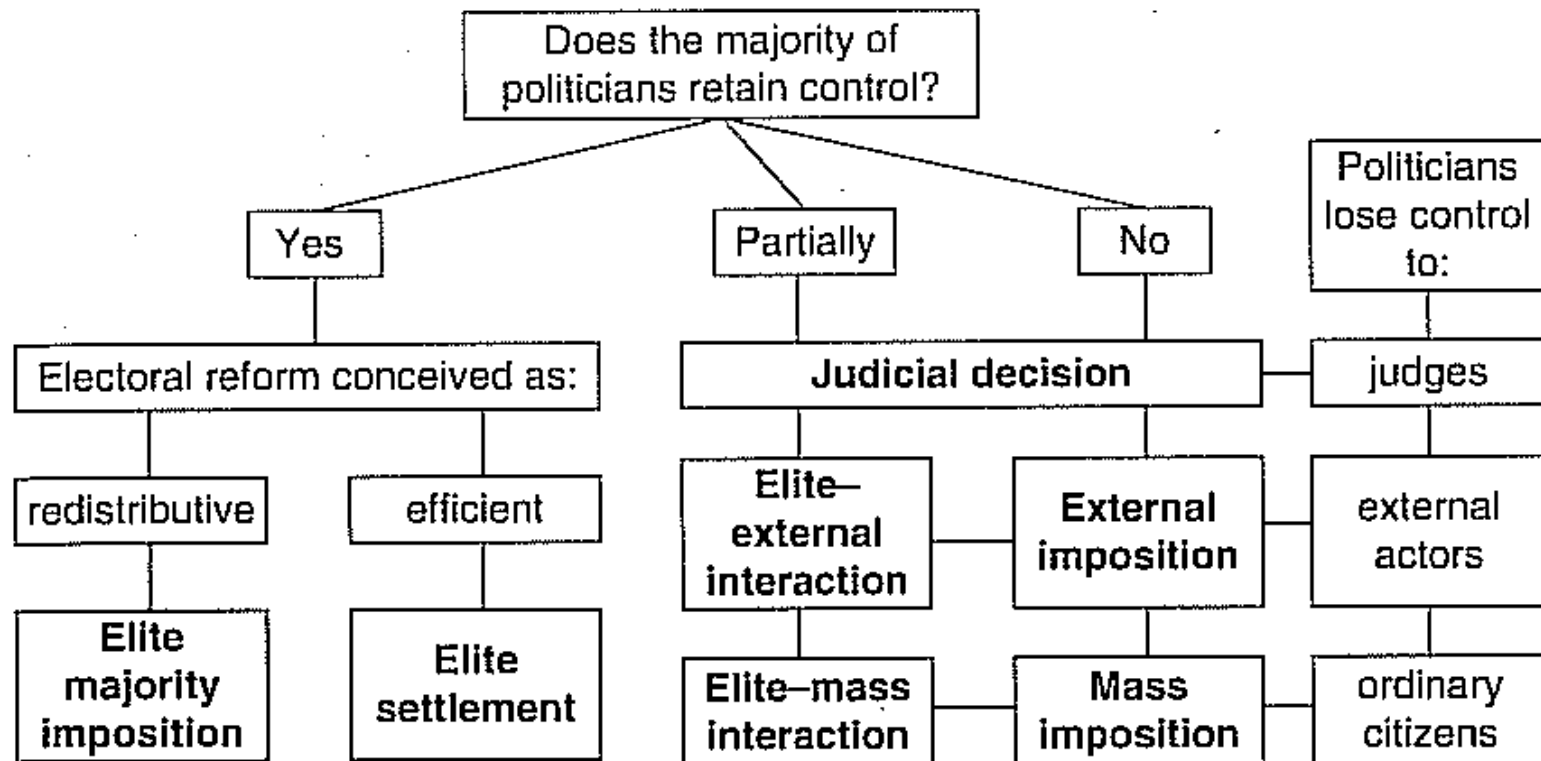

Figure 1.2. Types of electoral reform.

Proč se reformuje (Renwick 2010: 29-39)

- Aby hra „byla lepší pro všechny“ (values)
- Aby hráči měli lepší výsledky ve hře (power)

Demokracie

Stabilita

Vládnutelnost

Policy

Vztah poslance k
volebnímu obvodu

Identita

Proveditelnost volby

Reforma pro voliče

Více hlasů

Více křesel

Lepší šance na vládu

Zvýšení vlivu

„Nesobecké“ reformy (Renwick)

Table 2.2. *Values in electoral reform*

Values	Aspects of reform	
	Outcome	Act
I Democracy	(a) Fair distribution of seats (b) Avoidance of anomalous results (c) Fair distribution of power (d) Representation of society (e) Voter choice (f) Accountability of governments (g) Accountability of individual politicians (h) Checks and balances (i) Encouraging effective political parties (j) Simplicity	(k) Democratic process of system choice (l) Constitutional process of system choice
II Stability	(a) Avoidance of inter-group conflict	(b) Avoidance of conflict/deadlock over choice of system
III Governance	(a) Efficient decision-making (b) Effective scrutiny of decisions (c) Avoidance of corruption (d) Avoidance of money politics	
IV Policy outcomes	(a) Economic policy objectives	
V Constituency service	(a) Quality of constituency service	
VI Identity	(a) Affirmation of links with national tradition (b) Affirmation of links with favoured states	
VII Practicability	(a) Administrative simplicity	

„Sobecké“ reformy

(a) Parties

Objectives	Aspects of reform	
	Outcome	Act
I Voter preferences	(a) Importance of candidate-, party-, and leader-centred competition	(b) Answering voters' desire for reform (c) Avoiding reforms seen as illegitimate
II Votes	(a) Psychological effect (b) Intra-coalition candidate distribution (coalition effect)	
III Seats	(a) Mechanical effect	
IV Office	(a) Ensuring favourable coalition dynamics	(b) Retaining/securing coalition allies
V Influence	(a) Enhancing party's intra-coalition influence (b) Splitting one's opponents	(c) Securing other policy goals (d) Retaining legitimacy (e) Minimizing transaction costs

(b) *Individuals*

Objectives	Aspects of reform	
	Outcome	Act
VI Re-election	(a) Fit between system and personal resources	(b) Answering voters' desire for reform (c) Avoiding reforms seen as illegitimate
VII Intra-party power	(a) Intra-party power of backbenchers and leaders	(b) Building personal credit within the party
VIII Influence in political system	(a) Reconfiguring the party system	(b) Attracting potential allies in other parties

Proč se někdy nereformuje ani kvůli hráčům ani kvůli hodnotám (Benoit-neinstrumentální motivace)

- Historický precedens
- Společenské faktory
- Ekonomické hodnoty
- Technokratická rozhodnutí
- Vůle lidu
- Externí vlivy
- Náhoda

Potenciál vysvětlit významné reformy poslední doby

- Maximalizace moci
- Inherentní a kontingenční faktory
- Francie 1985
- Francie 1986
- Itálie 2005
- Francie 1985
- Itálie 1993
- Nový Zéland 1993
- Japonsko 1994

Kritika: Funguje to doopravdy?

Bowler/Donovan: míň, než se myslí.

Efekty reforem, zařaditelných pod inherentní a kontingenční faktory, méně systematické, přeceňují se případy, kdy to fungovalo, podceňují ty, kdy byl efekt méně zřejmý („nulové výsledky“).

Málo se měří změna v delším časovém horizontu.

Často více změn naráz, není jasné, které efekt připsat.

Problém s kauzalitou- chování se často mění už před reformou a tím ji vyvolává.

Bowler-Donovan: důvody

- Manifestní a latentní důvody pro reformy (problém dosáhnout hodnot jako participace a efektivita)
- Přeceňuje se význam institucí na aktéry (elity je využívají a voliči nad nimi tolik nepřemýšlí, jejich důvěru v politický systém ovlivňují jiné faktory).

Co si přečíst

Sartori G. (2001) Srovnávací ústavní inženýrství. Zkoumání struktur, výsledků a podnětů. Praha, SLON, str. 38-40, 64-89 (28 s.)

Chytilík, R. et al. (2009): Volební systémy. Praha: Portál. s. 103-107 (5 s.)

Doporučená literatura:

Renwick, A. (2010): The Politics of Electoral Reform, úvod a kap. 1-3, s. 1-85, Cambridge: Cambridge University Press.

Katz, R. (2005): *Why are There so Many (or so Few) Electoral Reforms?* In Gallagher M.- Mitchell P. : The Politics of Electoral Systems. Oxford, Oxford University Press, pp. 57-78 (22 s.)

Benoit, K. (2004): *Models of Electoral System Change*. Electoral Studies 23: 363-389.
http://www.kenbenoit.net/pdfs/benoit_MES.pdf